

องค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

Quality Culture Component of School under the Office of
Primary Educational Service Area in the Northeastern

ศิริพร คำภูษา, วันเพ็ญ นันทะศรี และวาโร เพ็งสวัสดิ์
Siriporn Khamphusa, Wanphen Nanthasri and Waro Phengsawat
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: siripornpengsawang@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้วิจัยดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับองค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน 18 แห่ง เพื่อสังเคราะห์ องค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน 2) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (Expert Interview) 5 คน 3) ศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านคุณภาพสู่มาตรฐานสากลหรือด้านการบริหารจัดการหรือด้านวิชาการในระดับประเทศ หรือระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 แห่ง และ 4) ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีภาวะผู้นำด้านคุณภาพ

*ได้รับบทความ: 6 มิถุนายน 2565; แก้ไขบทความ: 29 กันยายน 2565; ตอรับตีพิมพ์: 24 ธันวาคม 2565

2) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 3) การดำเนินการที่เป็นระบบ 4) การพัฒนาบุคลากร และ 5) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: องค์ประกอบ; วัฒนธรรมคุณภาพ; โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this study were to examine quality culture component of school under the office of primary educational service area in the northeastern. The researcher proceeded in 4 steps: 1) study the relevant documents on the quality culture component of 18 schools. To synthesize the quality culture component of school. 2) Interview 5 experts 3) study schools with best practices under the office of primary educational service area in the northeastern quality to international standards or management or academic at the national level or northeastern level amount 3 school. And 4) confirm the quality culture component under the office of primary educational service area in the northeastern according to the framework obtained from steps 1-3 by 5 experts. This research was survey research. The tools used in the research were document analysis forms, interview form and questionnaire. Analyze the data by content analysis, mean and standard deviation.

The findings were as follows: quality culture component of school under the office of primary educational service area in the northeastern have 5 components which are: 1) quality leadership 2) continuous improvement 3) systematic action 4) personnel development and 5) focus on learners and stakeholders.

Keywords: Component; Quality Culture; Primary School

1. บทนำ

ในโลกยุคปัจจุบันต่างยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นโลกแห่ง “สังคมอุดมปัญญา” ที่ถือว่ากำลังความรู้ความสามารถของประชากรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ขณะเดียวกันกิจกรรมการแข่งขันที่เข้มข้นที่สุดของยุคสมัยนี้ก็คือ

การแข่งขันด้านคุณภาพ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่างให้ความสนใจและมุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐานเพื่อให้ได้รับความเชื่อมั่นจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ อีกทั้งอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและกระแสโลกาภิวัตน์

รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลที่จัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศและสังคมโลกทำให้ทุกองค์กรต้องมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนสภาพการดำเนินการในทุกๆ ด้าน เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสการแข่งขัน (Office of the Public Sector Development Commission, 2011)

ปัจจุบันหน่วยงานและองค์กรทั้งในระดับชาติและนานาชาติต่างตระหนักในความสำคัญของสถานศึกษาว่าต้องเป็นแหล่งผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพโดยสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูนั้นต้องมีคุณภาพต้องเริ่มต้นที่ครูปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอให้เป็นวิถีชีวิตจนเกิดเป็น “วัฒนธรรมคุณภาพ” (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2557) สำหรับในประเทศไทย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. เป็นหน่วยงานกลางในการกำหนดทิศทาง นโยบาย และรูปแบบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสิ่งที่ สมศ. ได้ให้ความสำคัญก็คือการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพในโรงเรียน โดยการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพนั้น ต้องเริ่มต้นจากภายในโรงเรียน (ดาวรรณ ถวิลการ, 2559) โรงเรียนจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบ โดยมีคุณภาพของโรงเรียนเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนา (เชียวชาญ ภาระวงศ์, 2560) วัฒนธรรมในการทำงานร่วมกันของคณะครูเป็นพลังสำคัญที่จะส่งผลต่อทิศทาง ผลักดันให้คุณภาพการเรียนการสอนและงานของโรงเรียนทั้งหมดบรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ (จารุพันธ์ เอียด, 2564)

ปัจจุบันวัฒนธรรมการทำงานของคนไทยโดยภาพรวมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ที่เป็นอุปสรรค

ต่อการพัฒนา เช่น การทำงานไม่มีการวางแผนวางระบบ ไม่มีความกระตือรือร้นในการทำงานไม่รับรู้สนใจข่าวสารต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง มักจะปฏิบัติแบบเดิม ไม่มีการตรวจสอบ ปล่อยปละเลย ซึ่งทำให้การทำงานนั้นขาดประสิทธิภาพ (จิราวรรณ มลาไว, 2563, หน้า 64-72) ในด้านการศึกษาจะเห็นว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษายังขาดวิถีชีวิตคุณภาพ ไม่มีการเก็บสะสมรวบรวมผลงานที่ต่อเนื่อง กล่าวคือ ไม่มีวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณภาพ (Naewna, 2015) และในด้านงบประมาณของปีงบประมาณ 2554-2558 พบว่าผลการประเมินสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของคุณภาพการจัดการศึกษาของไทยอย่างชัดเจน และความไม่สอดคล้องกันของการลงทุนในงบประมาณด้านการศึกษาที่เพิ่มขึ้นทุกปีแต่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนกลับมีคุณภาพสวนทางอย่างที่ไม่ควร (Ministry of Education, 2013) ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้โรงเรียนต้องให้ความสำคัญและคำนึงถึงคุณภาพของโรงเรียน เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพอย่างแท้จริง

การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ในระดับประถมศึกษา นับเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ดีเนื่องจากวัฒนธรรมคุณภาพเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากบุคลากรมีการยอมรับวัฒนธรรมคุณภาพในการปฏิบัติงานเสมือนว่าคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของงาน (จิราวรรณ มลาไว, 2563, หน้า 64-72) การจะเสริมสร้างวัฒนธรรมคุณภาพในสถานศึกษานั้นจะต้องมีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพ ตัวชี้วัดและ

เป้าหมายให้ชัดเจน (วิจิตร ศรีสอาน, 2556)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูหรือบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดทิศทางการพัฒนาวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ หรือนำไปเป็นสารสนเทศพัฒนาเครื่องมือช่วยในการบริหารจัดการคุณภาพหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในบริบทของโรงเรียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยการส่งเคราะห์เอกสารและงานวิจัย สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและยืนยันองค์ประกอบโดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี องค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนตามแนวคิดของนักวิชาการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง 18 แห่ง นำแนวคิดที่ศึกษา ลงในตารางสังเคราะห์องค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร โดยการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยแจกแจงความถี่ และสรุปผลโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 50 หรือความถี่ 9 ขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังนี้ 1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์การบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ มีประสบการณ์การบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี 3) ศึกษาพิเศษ มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอก มีประสบการณ์การทำงานในเทศการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี 4) ผู้บริหารโรงเรียนมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์การบริหารโรงเรียน ไม่น้อยกว่า 5 ปี เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ 3 แห่ง โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังนี้ 1) โรงเรียนได้รับคัดเลือกเข้าร่วมในโครงการยกระดับคุณภาพสู่มาตรฐานสากลที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่ง สพฐ. (OBECQA) ระดับ ScQA ปี พ.ศ. 2563 คือ โรงเรียนใน สพป. สุรินทร์ เขต 1 ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดกลาง 2) โรงเรียนได้รับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) ครั้งที่ 10 ปีการศึกษา 2563 ด้านวิชาการ คือ โรงเรียน ใน สพป.บึงกาฬ เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และด้านบริหารจัดการ คือ โรงเรียนใน สพป.สกลนคร เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล

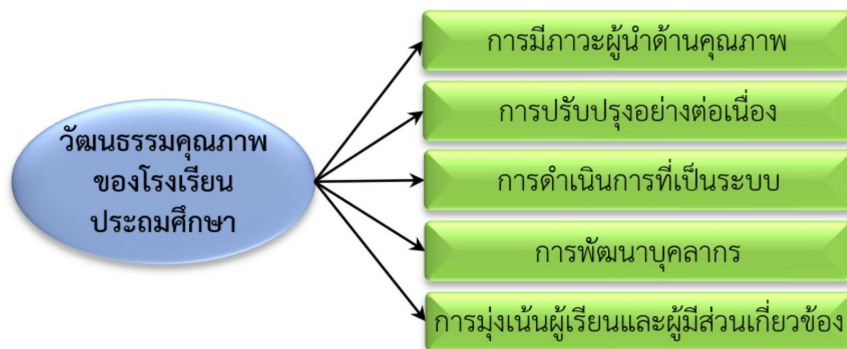
โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังนี้ 1) อาจารย์มหาวิทยาลัย ที่มีตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป มีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอกหรือมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ด้านการบริหารโรงเรียนไม่น้อยกว่า 5 ปีเครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุดมาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณาความตรงด้านเนื้อหา (Content validity) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารสู่ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบ โดยแสดงในรูปความถี่ 9 ขึ้นไปหรือร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด มาเป็นองค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่ามี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การมีภาวะผู้นำด้านคุณภาพ 2) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 3) การดำเนินการที่เป็นระบบ 4) การพัฒนาบุคลากร และ 5) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้องค์ความรู้ใหม่ตามแผนภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติกร และพฤติกรรมบ่งชี้วัฒนธรรมคุณภาพ ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติกร และพฤติกรรมบ่งชี้วัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติกร	พฤติกรรมบ่งชี้
1. การมีภาวะผู้นำด้านคุณภาพ	ความสามารถของผู้บริหารหรือบุคคลที่ทำหน้าที่นำกลุ่มบุคคลอื่นๆ ในองค์กรให้ร่วมมือกันปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายมีความคิดริเริ่มและให้การส่งเสริมกระบวนการปรับปรุงคุณภาพ การแสวงหาความรู้ในการพัฒนาด้านคุณภาพ	1. การส่งเสริมกระบวนการปรับปรุงคุณภาพ 2. การมีวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นด้านคุณภาพ 3. การเป็นต้นแบบการทำงานที่มุ่งเน้นคุณภาพ
2. การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	การปรับปรุงการประเมินตนเองด้วยการวิเคราะห์ว่าผลของการจัดการเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ จากนั้นนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงข้อผิดพลาดเพื่อพัฒนาการดำเนินงานเกิดคุณภาพสูงสุดอย่างต่อเนื่อง	1. การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา 2. การประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วม 3. การนำผลการประเมินพัฒนาคุณภาพการทำงาน
3. การดำเนินการที่เป็นระบบ	การกำหนดกรอบแนวคิดในการปฏิบัติงานกับการจัดการคุณภาพที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมายคุณภาพโดยใช้หลักการการคิดเชิงระบบ การมองการดำเนินงานในลักษณะเป็นความสัมพันธ์และการบูรณาการของส่วนประกอบต่างๆ ในระบบงาน	1. การวางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วม 2. การดำเนินงานตามแผนที่กำหนดอย่างเป็นระบบ 3. การดำเนินงานอย่างบูรณาการ

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
4. การพัฒนาบุคลากร	การส่งเสริมและปรับปรุงเจตคติ เพิ่มพูนประสบการณ์ และความรู้ความสามารถให้แก่บุคลากรในองค์กร เพื่อพัฒนาตนเอง ให้มีการพัฒนาตนเอง และนำผลจากการพัฒนามาปรับปรุงกระบวนการในการปฏิบัติงาน โดยมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน วิชาชีพ และองค์กร	1. การกำหนดแผนการพัฒนาบุคลากร 2. การสนับสนุนการพัฒนาตนเองของบุคลากร 3. การจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาบุคลากร 4. การสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
5. การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	การถือเอาความต้องการของผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นศูนย์กลางโดยมีเป้าหมายที่เน้น ผลการดำเนินการที่ตรงความต้องการหรือเหนือกว่าความคาดหวัง และเป็นการสร้างความพึงพอใจต่อผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นหลัก	1. การสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม 2. การสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาผู้เรียน 3. การระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

จากตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้วัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

องค์ประกอบที่ 1 การมีภาวะผู้นำด้านคุณภาพประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ ดังต่อไปนี้
1) การส่งเสริมกระบวนการปรับปรุงคุณภาพ
2) การมีวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นด้านคุณภาพ 3) การเป็นต้นแบบการทำงานที่มุ่งเน้นคุณภาพ

องค์ประกอบที่ 2 การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ ดังต่อไปนี้
1) การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา 2) การประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วม 3) การนำผลการประเมินพัฒนาคุณภาพการทำงาน

องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินการที่เป็นระบบ ประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ ดังต่อไปนี้
1) การวางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วม
2) การดำเนินงานตามแผนที่กำหนดอย่างเป็นระบบ 3) การดำเนินงานอย่างบูรณาการ

องค์ประกอบที่ 4 การพัฒนาบุคลากรประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ ดังต่อไปนี้ 1) การกำหนดแผนการพัฒนาบุคลากร 2) การสนับสนุนการพัฒนาตนเองของบุคลากร 3) การจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาบุคลากร 4) การสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 5 การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ ดังต่อไปนี้ 1) การสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม 2) การสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาผู้เรียน 3) การ

ระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดยนำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ สร้างแบบสอบถามชนิดเลือกตอบเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ข้อที่	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การมีภาวะผู้นำด้านคุณภาพ		4.53	0.55	มากที่สุด
1.1	การส่งเสริมกระบวนการปรับปรุงคุณภาพ	4.6	0.55	มากที่สุด
1.2	การมีวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นด้านคุณภาพ	4.4	0.55	มาก
1.3	การเป็นต้นแบบการทำงานที่มุ่งเน้นคุณภาพ	4.6	0.55	มากที่สุด
2. การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง		4.53	0.55	มากที่สุด
2.1	การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา	4.6	0.55	มากที่สุด
2.2	การประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วม	4.4	0.45	มาก
2.3	การนำผลการประเมินพัฒนาคุณภาพการทำงาน	4.6	0.55	มากที่สุด
3. การดำเนินการที่เป็นระบบ		4.60	0.51	มากที่สุด
3.1	การวางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วม	4.6	0.55	มากที่สุด
3.2	การดำเนินงานตามแผนที่กำหนดอย่างเป็นระบบ	4.8	0.45	มากที่สุด
3.3	การดำเนินงานอย่างบูรณาการ	4.4	0.55	มาก
4. การพัฒนาบุคลากร		4.50	0.55	มากที่สุด
4.1	การกำหนดแผนการพัฒนาบุคลากร	4.6	0.55	มากที่สุด
4.2	การสนับสนุนการพัฒนาตนเองของบุคลากร	4.4	0.55	มาก
4.3	การจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาบุคลากร	4.4	0.55	มาก
4.4	การสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.6	0.55	มากที่สุด

ข้อที่	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
5.	การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.53	0.55	มากที่สุด
5.1	การสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม	4.6	0.55	มากที่สุด
5.2	การสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาผู้เรียน	4.6	0.55	มากที่สุด
5.3	การระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	4.4	0.55	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า

1. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักภาพรวม พบว่า การดำเนินการที่เป็นระบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.55) รองลงมาเป็นการมีภาวะผู้นำด้านคุณภาพ ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.55) และการพัฒนาบุคลากรที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.55)

2. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบรายด้าน พบว่า

2.1 การมีภาวะผู้นำด้านคุณภาพ ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมบ่งชี้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมกระบวนการปรับปรุงคุณภาพ การเป็นต้นแบบการทำงานที่มุ่งเน้นคุณภาพ ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.55) รองลงมาเป็นการมีวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นด้านคุณภาพมีความ

เหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.55)

2.2 การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมบ่งชี้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ได้แก่ การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา การนำผลการประเมินพัฒนาคุณภาพการทำงาน ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.55) รองลงมา เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วม มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.55)

2.3 การดำเนินการที่เป็นระบบ ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมบ่งชี้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ได้แก่ การดำเนินงานตามแผนที่กำหนดอย่างเป็นระบบ ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.45) รองลงมาเป็นการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วม ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.55) และการดำเนินงานอย่างบูรณาการ มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.55)

2.4 การพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย 4 พฤติกรรมบ่งชี้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ได้แก่ การกำหนดแผนการพัฒนาบุคลากร การสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.55) รองลงมา เป็นการสนับสนุน

การพัฒนาตนเองของบุคลากร การจัดหลักสูตร เพื่อพัฒนาบุคลากร มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.55)

2.5 การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 พฤติกรรมบ่งชี้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ได้แก่ การสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม การสร้างนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาผู้เรียน ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.55) รองลงมาเป็นการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.55)

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาองค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า มี 5 องค์ประกอบ โดยเรียงตามลำดับความถี่ขององค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การมีภาวะผู้นำด้านคุณภาพ 2) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 3) การดำเนินการที่เป็นระบบ 4) การพัฒนาบุคลากร 5) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกองค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวมมีความเหมาะสม และทุกด้านขององค์ประกอบรายด้านมีความเหมาะสมเช่นกัน เนื่องจากองค์ประกอบทั้ง 5 สามารถพัฒนาวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับสุธีรัตน์ อริเดช (2557, หน้า 31-37) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ พบว่า องค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ เป็นส่วนประกอบสำคัญที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง เชื่อมโยง และบูรณาการ เพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นั่นคือ ภาวะผู้นำด้านคุณภาพ การทำงานเป็นทีม การตัดสินใจ การดำเนินการที่เป็นระบบ การเน้นที่ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการประเมินคุณภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับมารยาท แซ่อึ้ง (2552) ได้ศึกษาการบริหารงานวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า การบริหารงานวัฒนธรรมคุณภาพมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นั่นคือ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำคุณภาพ การทำงานเป็นทีม การยกย่องและการให้รางวัล และการพัฒนาบุคลากร และสอดคล้องกับภาวนา กิตติวิมลชัย และกนกอร สมปราชญ์ (2556) ได้ศึกษาวัฒนธรรมคุณภาพสถาบันอุดมศึกษา ในเครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า วัฒนธรรมคุณภาพอยู่ในระดับมาก นั่นคือ มีวัฒนธรรมการปรับปรุงคุณภาพการกำกับติดตามอย่างมีประสิทธิภาพ และการให้ความสำคัญกับลูกค้า

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารและครูควรนำผลการวิจัยจากการสังเคราะห์องค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาการ

บริหารจัดการหรือด้านอื่นๆ เพื่อให้เกิดการบริหารงานโรงเรียนที่มีประสิทธิผลตามบริบทของโรงเรียน ประถมศึกษาต่อไป

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 พบว่า องค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 5 องค์ประกอบ โดยเรียงตามลำดับความถี่ขององค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การมีภาวะผู้นำด้านคุณภาพ รวมความถี่เท่ากับ 14 หรือร้อยละ 77.782 การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องรวมความถี่เท่ากับ 13 หรือร้อยละ 72.223 การดำเนินการที่เป็นระบบ รวมความถี่เท่ากับ 11 หรือร้อยละ 61.114 การพัฒนาบุคลากร รวมความถี่เท่ากับ 11 หรือร้อยละ 61.115 การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมความถี่เท่ากับ 10 หรือร้อยละ 55.56 6) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปดำเนินการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาองค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดยศึกษาตามขนาดโรงเรียน เล็ก กลาง ใหญ่ เพื่อให้ได้สารสนเทศในการพัฒนาโรงเรียนให้มีความชัดเจนมากขึ้น

2.2 ศึกษาปัจจัยที่มีผลและแนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ประกอบวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีความเหมาะสมเป็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ จากแนวคิดของนักวิชาการและเอกสารที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ดังนั้นจึงนับว่าเป็นแนวทางที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนการพัฒนาวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติผ่านการออกแบบและวางแผนตามองค์ประกอบ พฤติกรรมบ่งชี้ที่ค้นพบเพื่อการพัฒนาอย่างเห็นคุณค่าของผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- จารุพันธ์ เอียด. (2564). *วัฒนธรรมในการทำงานของครู อาจารย์ในองค์กร*. เข้าถึงได้จาก https://www.baanjomyut.com/library_2/transformational_leadership/05.html
- จิราวรรณ มลาไย. (2563). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างวัฒนธรรมคุณภาพภายในโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(3), 64-72.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2557). *วัฒนธรรมคุณภาพ: สร้างคน สร้างชาติ*. กรุงเทพฯ: ซีโนพับลิชชิง แอนด์ แพคแกจจิง.
- เชี่ยวชาญ ภาระวงศ์. (2560). *การพัฒนาตัวบ่งชี้วัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ดาวรรณณ ถวิลการ. (2559). *รูปแบบการพัฒนาวัฒนธรรมคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- ภาวนา กิตติวิมลชัย และกนกอร สมปราชญ์. (2556). *วัฒนธรรมคุณภาพในสถานศึกษา: ในเครือข่ายอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน*. เข้าถึงได้จาก <https://qm.kku.ac.th/files/14-255788134815-phanch-1.pdf>
- มารยาท แซ่อึ้ง. (2552). *การศึกษาการบริหารงานวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2556). *วัฒนธรรมการประกันคุณภาพ: คู่คิดหรือคู่แข่ง*. เข้าถึงได้จาก <http://www.wichitlikhit.com/?p=621>
- สุธีรัตน์ อริเดช. (2557). ยุทธศาสตร์การพัฒนาวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ. *วารสารพฤษภ*, 12(2), 31-37.
- Ministry of Education. (2013). *Ministerial Regulation of systems, rules and methods of internal quality assurance at higher education level B.E. 2556*. Bangkok: Ministry of Education.
- Naewna. (2015). *What Thai children get from educational quality assessment*. Retrieved from <http://www.naewna.com/local/74711>

Office of the Public Sector Development Commission. (2011). *A manual of Arrangement and supervision of governmental organization according to good governance rating*. Bangkok: Premier Pro.

